

Dordrecht.... een stad vol historie

Hoe dichterbij Dordt..

In 2000 kwam ik voor het eerst in mijn leven in Dordrecht. Daarvoor passeerde ik alleen Dordrecht via de A15 of A16 als ik van uit Brabant naar het 'westen' ging. Dordrecht zei mij helemaal niets. Toen ik op een gegeven moment vertelde dat ik een leuke baan bij de gemeente Dordrecht had gevonden, werd mij meteen verteld dat je niet in Dordrecht moest komen; 'hoe dichterbij Dordt, hoe rotter het wordt'.

Natuurlijk vroeg ik mij af waar dit gezegde vandaan kwam. Inmiddels is dat wel duidelijk geworden en het gaat zelfs terug tot de 14^e en 15^e eeuw. Dordrecht kreeg toen stapelrecht en alle goederen die over de rivier werden getransporteerd, moesten Dordrecht op de markt gebracht worden.

Dus het naderen van Dordrecht betekende dus altijd tijdverlies of hoge kosten en was de handelaar hier niet blij mee.

Waar ik ook ben in Nederland en vertel waar ik woon, is het eerste wat men zegt: 'Hoe dichterbij Dordt, hoe rotter het wordt.... en als bewoner van Dordrecht maak ik het gezegde dan af met 'maar ben je eenmaal binnen, kan het feest beginnen'. Nog steeds na al die jaren....

Schapenkop

In 2000 ben ik dan ook vanuit Brabant in Dordrecht komen werken en ben er uiteindelijk ook gaan wonen. Van een Knoeris werd ik ineens een Schapenkop en vroeg mij af waar deze benaming nu vandaan kwam en vond hierover het volgende. Het is een leuk verhaal, maar of het waar is.....

In vroegere tijden werd er in Dordrecht op het voeren van vlees hoge accijnzen geheven. Twee mannen, vader en zoon wilden slim zijn en trokken een buiten de stad gekocht schaap een jas aan, zetten het een pet op en lieten het tussen hen in de stad binnen wandelen. Juist toen zij de poortwachter passeerden, begon het dier te blaten en werden zij tot groot van de Gorkummers en Rotterdammers gegrepen. Sinds die tijd noemt men de Dortenaren '**Schapenkoppen**'.



Archeologisch onderzoek bij rioolprojecten

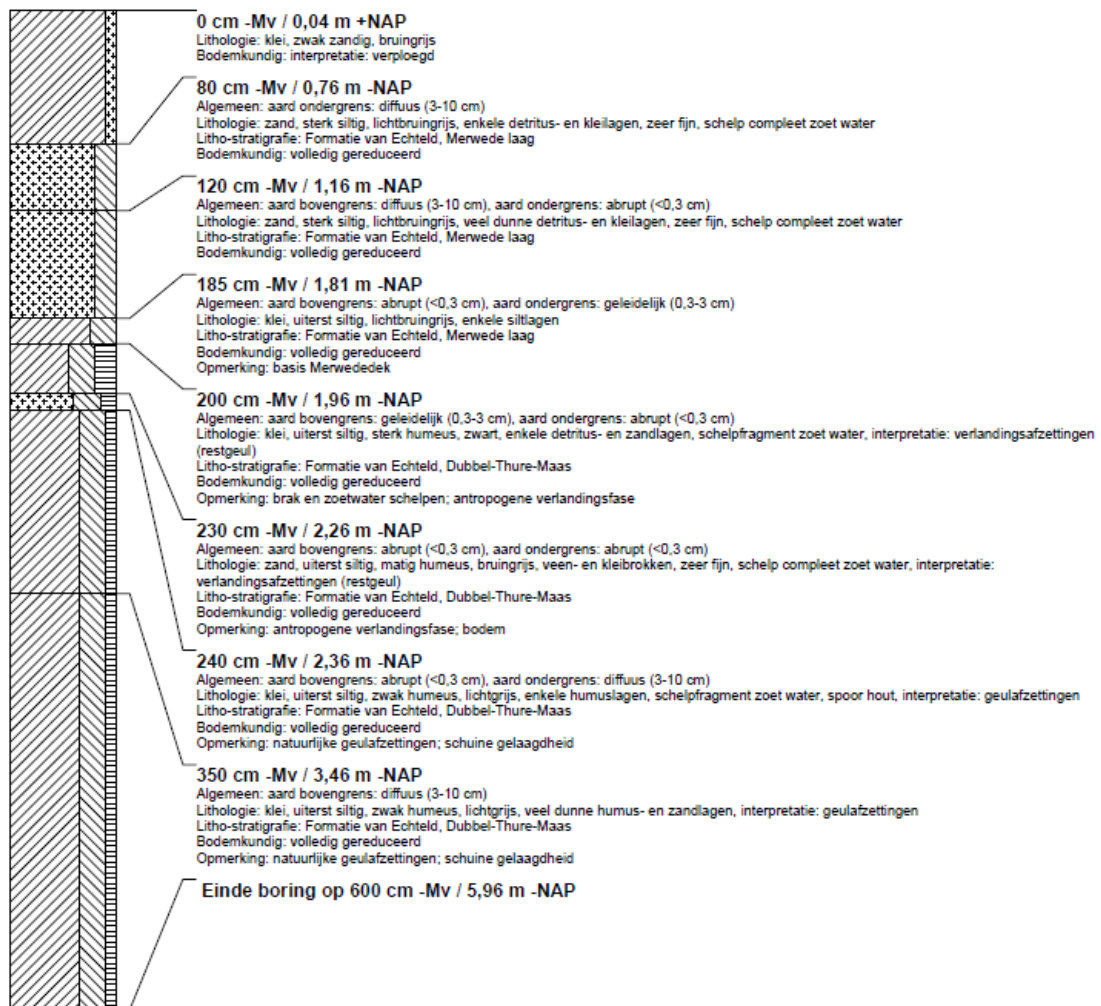
Ik kreeg met mijn werkzaamheden te maken met de afdeling Archeologie, vooral bij rioolvervanging. Zo gauw er een schop de grond ingegaan wordt, zal nagegaan moeten worden of er op de locatie waar het riool vervangen gaat worden, een bureau- en een inventariserend veldonderzoek noodzakelijk is. Of het nodig is, kan nagevraagd worden bij de afdeling Archeologie.

De vraag die mij bezig houdt is, wat kan je verwachten als de verwachtingenkaart aangeeft dat het gebied waar het riool vervangen wordt, interessant is voor archeologie. Het riool wat vervangen wordt is circa 50 jaar oud is, het nieuwe riool wordt vaak op

dezelfde plek en nagenoeg dezelfde diepte aangelegd. Ongeveer 50 jaar geleden is er in hetzelfde gebied gegraven en waarschijnlijk is er toen helemaal niet (?) gekeken naar archeologische waarde. Wat zou er anno 2013 nog gevonden kunnen worden?

Voor diverse rioolprojecten zijn bureauonderzoeken en inventariserende veldonderzoeken uitgevoerd. Het inventariserende veldonderzoek wordt uitgevoerd door middel van grondboringen. De boringen gaan vaak wel dieper dan het nieuwe riool komt te liggen. In mij projecten varieerde dat van 3 tot 7 meter. Uit de boringen kan een hoop informatie gevonden worden, bijvoorbeeld de volgende lagen:

- Brakwaterkokkels
- Elizabethsvloedafzettingen
- Brak- en zoetwaterschelpen
- Komafzettingen
- Formatie van Echteld Dubbel-Thure-Maas
- Greppels
- Natuurlijke geulafzettingen
- Rietmat/hout



En dat zit allemaal onder de grond in 'gewone' woonstraten.

Van deze onderzoeken worden rapportages gemaakt en advies gegeven. Dat is ook gedaan voor de rioolvervanging in de Acaciastraat (Dubbeldam). Hier is er een bureau- en inventariserend veldzoekonderzoek uitgevoerd. De verwachting was na het onderzoek dat onder het zogenoemde Merwededeek, dat afgezet is in de periode tussen circa 1422 en de tweede helft van de 16^e eeuw, sprake was van jonge komafzettingen van de rivier

de Dubbel. De top van de afzettingen ligt hier gemiddeld op 2,5 m- mv. In de top van de jongere komafzettingen zijn aanwijzingen gevonden voor de aanwezigheid van ingravingen uit de late Middeleeuwen. Vermoedelijk betreft het sloten.

In het zuidelijk deel van de Acaciastraat was sprake van een hoger gelegen, vermoedelijk oudere oeverwalafzetting, die dateert van vóór de Romeinse Tijd. De top hiervan ligt op circa 1,8 minus maaiveld. In 1992 zij hier bij het graven van een watergang scherven uit de Romeinse Tijd gevonden. Het is mogelijk dat er sprake is van een bewoningslocatie uit de Romeinse Tijd.

Omdat de top van de afzettingen tussen de 1,8 en 2,5 minus maaiveld, is door de afdeling Archeologie geadviseerd om graafwerkzaamheden dieper dan 1,5 m nader te onderzoeken door middel van archeologische begeleiding. Dat wil zeggen dat het onderzoek er op gericht is de mogelijke te verstoren archeologische waarde te documenteren en (ex-situ) te behouden.

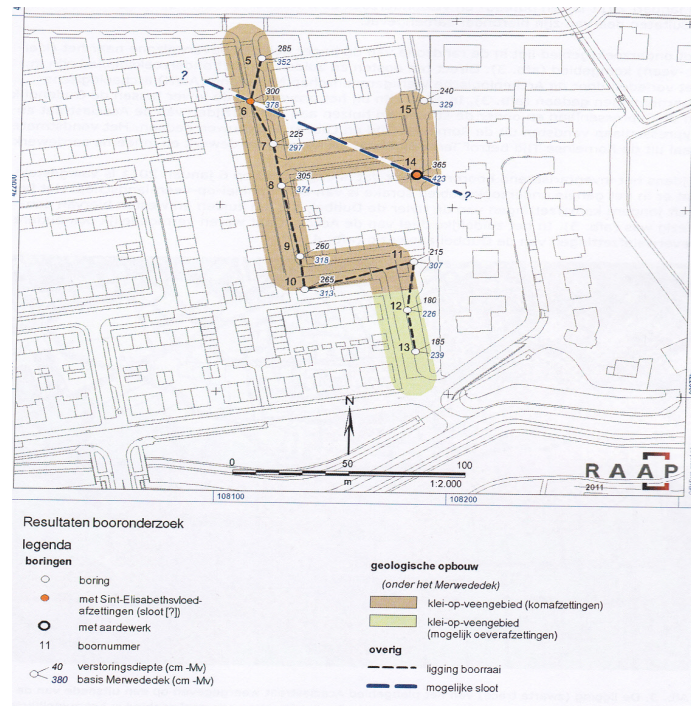


Foto Acaciastraat (noordelijk deel)



Foto Acaciastraat (zuidelijk deel)

Tot zover een mooi verhaal. Toch wordt archeologisch onderzoek, naar mijn inziens (nog) vaak gezien als vervelend. Archeologisch onderzoek zorgt ervoor dat het werk stil komt te liggen, als er iets interessants gevonden wordt. Het kost tijd en geld. De aannemer kan zijn dagproductie niet halen en moet anders werken, dan normaal (onder archeologische begeleiding). Wordt er iets gevonden, snel weer bedekken met zand of grond, want anders.... Het is vooral lastig en vervelend als je met de afdeling Archeologie te maken krijgt. Maar is dat ook zo?

Door het inventariserend veldonderzoek (in de voorbereidende fase van het project) is al bekend of er extra maatregelen genomen moeten worden tijdens de uitvoeringsfase of niet. In vroeg stadium kan hier al rekening mee gehouden worden. In het bestek voor de rioolvervanging kunnen voorwaarden opgenomen worden, zodat de aannemer bij inschrijving weet, waar hij rekening mee moet houden bijvoorbeeld dat de graafwerkzaamheden onder archeologische begeleiding plaats vindt.

Tijdens de rioleringswerkzaamheden in de Acaciastraat is bij het graven van de rioolsleuf archeologische begeleiding aanwezig geweest en zijn er uiteindelijk geen archeologische bewoningssporen aangetroffen. De veronderstelde oudere oeverwalafzettingen bleek een geulafzetting te zijn. Het zou gaan om een kleine zijgeul van de Dubbel. Uiteindelijk heeft het niet helemaal gebracht wat de archeologen verwacht hadden.

Advies: zorg dat in een vroeg stadium duidelijk is of er archeologische begeleiding tijdens de uitvoering noodzakelijk is en hoe groot de kans is op bijzondere vondsten (groot of klein). In de voorbereidende fase als uitvoeringsfase kan hier rekening mee worden gehouden worden, zodat het risico van stagnatie, kosten en dergelijke verkleind kan worden.

Dordtologie

Wat heeft Dordtologie mij gebracht? In ieder geval, om het bij de rioolprojecten te houden, meer inzicht in de rapportages en boorstaten gemaakt door de afdeling Archeologie. Ik snap nu beter waar het over gaat en hoe een en ander is ontstaan. De rapportages zijn begrijpelijker en ik dan ook de conclusies of resultaten beter plaats.

Verder heeft Dordtologie mij meer inzicht gegeven in de stad, het ontstaan, de schoonheid, de bodemschatten, de monumenten, de achtergronden en alles wat ik nog vergeten ben op te noemen. Kortom fascinerende en bijzonder leuke onderwerpen en interessante en boeiende locaties waar de bijeenkomsten hebben plaats gevonden. Hartelijk dank aan iedereen die zijn of haar verhaal heeft gedaan en dank voor de organisatie.

Tot slot wil ik eindigen met onderstaande. Volgens mij geef dat goed weer wat Dordrecht is.

Uit water geboren

Dordrecht, dat is het goud van Van Goyen
gehuld is al in een glanzende huid
Dordrecht rijst boven het water uit
met al zijn historie, met al zijn mooie
welvaart en vrijheid. De trotse toren
steekt als een vuist het schild van de tijd
op in de blauwe oneindigheid

Dordrecht is uit water geboren
Er broedt ook nog altijd de diepe geest
van de Nationale synode
onder de huid, in het donker hart
streng en rechtvaardig, wit en zwart
zoals men die in wet en geboden
dagelijks nog aan tafel leest.



(J.W. Schulte Nordholt)

Monique Noorlander
15 april 2013

Bron:

1. Dordrecht Ondergronds 27 Riooltracé Acaciastraat, Dubbeldam, Archeologische begeleiding, 2012, Gemeente Dordrecht, Stadsontwikkeling, Ruimtelijke Realisatie/Archeologie.
2. ABC Dordt, Sibrand de Grauw en Gerard Gast, juni 1991
3. Bèèh...! Groot Dordts volksverhalenboek" van Ruben A. Koman